Mouwen opstropen voor algeheel verbod 'bijengif'

Neonicotinoïden doden niet alleen nuttige insecten, ze zijn ook fnuikend voor vogels. Kabinet, producenten en consumenten moeten nu in actie komen, bepleit Wim van Oort.

De belangrijkste producenten van neonicotinoïden reageren furieus op het onderzoeksrapport van Europese topwetenschappers naar effecten van neonicotinoïden op grote groepen insecten. Vanuit hun belangen bezien valt een dergelijke reactie te verwachten. Maar hoe zit het met hun maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheid?

Al meer dan tien jaar is bekend dat de gemeten concentraties van neonicotinoïden in het oppervlaktewater in belangrijke land- en tuinbouwgebieden erg hoog zijn. Aangezien deze niet oplossen, verzamelen ze zich als een olielaagje aan de oppervlakte, waardoor juist daar extra hoge concentraties worden aangetroffen.

Vogels pikken bij het drinken dus in een extra geconcentreerde laag. Maar de vogels krijgen die gifstoffen ook al binnen door het eten van zaaizaad met een coating waarin neonicotinoïden verwerkt zijn, en door het eten van insecten, zaden en bladvezels die deze stoffen tot zich hebben genomen. Verder is vogelsterfte ook te verklaren door het afnemende aantal insecten dat als voedselbron beschikbaar is binnen de voedselkringloop, doordat ook die het loodje leggen.

Veranderingen

Nu al wordt door vogelkenners aangegeven dat het gedrag van vogels aan het veranderen is. Er ontstaat ander zwermgedrag, veranderend nestelgedrag (minder secuur in het kiezen van geschikte plekken en in de bouw van het nest) en een toenemend aantal nesten waarvan de eieren niet goed bevrucht zijn of embryo's in zich hebben die niet gezond zijn. Dat alleen pesticiden hiervan de oorzaak zijn is nog niet bewezen, maar helder denkend zijn dat soort effecten wel te voorspellen.

Bijengif bedreigt niet alleen insecten maar ook vogels, zoals ringmussen. FOTO PATRICK PALMEN

Omdat de werkzame stoffen van neonicotinoïden niet gemakkelijk afbreekbaar en moeilijk oplosbaar zijn, zullen deze zich steeds verder in de voedselkringlopen verspreiden. Aangezien een lage dosis al meetbare effecten heeft bij insecten en vogels, zullen de gevolgen binnen afzienbare tijd ook bij andere diersoorten en zelfs bij de mens zichtbaar worden.

Een verbod op deze middelen hoeft niet meteen tot voedseltekorten te leiden. Het geeft duurzame landbouwmethoden een extra impuls. en bovendien wordt een groot deel van deze bestrijdingsmiddelen gebruikt in niet-voedselteelten, zoals bloemen. De langetermijnmilieubelasting en bijbehorende kosten zullen bij voortgaand gebruik vele malen hoger zijn dan de economische gevolgen van een verbod op dit moment.

Verantwoordelijkheid

Meer dan duizend producten bevatten al werkzame stoffen van neonicotinoïden. Om deze middelen op korte termijn te weren, moet iedereen zijn verantwoordelijkheid nemen. Ik doe een oproep aan producenten om hun financiële belangen ondergeschikt te maken aan moreel-ethisch besef. Aan de politiek, voor een snelle en effectieve besluitvorming ten aanzien van een algeheel verbod. Aan natuur- en milieuorganisaties, voor het opstarten van breed gedragen campagnes. Aan consumentenorganisaties, voor goede voorlichting over welke middelen schadelijk zijn omdat de gemiddelde consument daar geen zicht op heeft. En aan u en mijzelf, voor een zorgvuldige keuze van middelen die we aanschaffen.

Het is te laat om in een afwachtende modus te blijven hangen. De bekende resultaten en vermoedens zijn al ernstig genoeg om meteen in actie te komen.

Wim van Oort
Ambassadeur Dierenwelzijn
Stichting De Vrije Mare